

Notulen van de buitengewone vergadering van de Ministerraad op 31 jan. 1952
 *'s Morgens te 9.30 uur aangevangen, Plein 1813 nr.4.

Aanwezig: De Minister-President Drees, alsmede de Ministers Albrechts, Beel, Van den Brink, Joekes, Liefstinck, Mansholt, Peters, Teulings en Wemmers.
 Voorts zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom en Götzen.
 Secretaris: J. Middelburg.

1. *Publicatie over vertrouwelijke besprekingen in Kamercommissie* (#Zie ook notulen MR 11/2/52, punt 1a.2°.)

De *Minister-President* vestigt de aandacht op een artikel in het Parool van de vorige avond, waaruit blijkt, dat mededelingen van vertrouwelijke aard uit de bespreking met de Commissie voor Uniezaken zijn gedaan. Te vrezen is, dat deze publicatie een ongunstige invloed op de besprekingen met de Indonesiërs zal hebben. Spreker stelt voor de Voorzitter van de Kamercommissie hierover een brief te schrijven; alvorens dit wordt gedaan, is het echter nodig na te gaan of niet van de zijde van de Regering mededelingen zijn verstrekt. De Staatssecretarissen *Blom en Götzen* achten het uitgesloten, dat van Regeringszijde of ambtelijk mededelingen aan Het Parool over de besprekingen met de Kamercommissie zijn gedaan. De *Raad* besluit op voorstel van de Minister-President een brief aan de Voorzitter van de Commissie te richten, waarin met verwijzing naar de genoemde publicatie de vraag zal worden gesteld, of het nog wel mogelijk is vertrouwelijk met de Commissie te spreken.

2. *De Nieuw-Guinea-kwestie* (Brief van de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, d.d. 30 Januari 1952, nr.796)

De *Minister-President* deelt omtrent de reden van bijeenroeping dezer buitengewone vergadering het volgende mede. In de laatste vergadering van de Ministerraad is besloten in een verklaring in de Nieuw-Guinea-commissie voor te stellen door het gezamenlijk aanhangig maken bij het Uniehof of het Internationale Gerechtshof over het juridische geschil te laten beslissen bij wie de soevereiniteit over Nieuw-Guinea berust. Bij bespreking van dit standpunt in de Commissie voor Uniezaken bleek de meerderheid dezer Commissie van oordeel, dat er voor Nederland geen aanleiding is deze kwestie bij een gerechtshof aanhangig te maken, aangezien men bij het gezamenlijk voorleggen van deze kwestie reeds zou uitspreken, dat Nederland twijfelt aan de rechtmatigheid van zijn soevereiniteit over Nieuw-Guinea. Een complicatie in de Commissie was nog, dat de Voorzitter, Prof. Romme, van oordeel was, dat het hier geen zaak betreft, die de Regering voor de voltallige Kamer zou moeten brengen, aangezien een dergelijke behandeling geen wijziging brengt in de status van Nieuw-Guinea, waartegenover andere leden van de Commissie van opvatting waren, dat dit wel met de Kamer als geheel zou moeten worden behandeld. Aangezien een debat met de Kamer hierover een uitzichtloze zaak is, is van Regeringszijde in de Commissie gezegd, dat men nader aan het Kabinet zou voorstellen in de verklaring aan Indonesië te zeggen de juridische kwestie zelf aanhangig te maken. Van Indonesische zijde was kenbaar gemaakt, dat men bezwaarlijk tot de volgende week kon wachten op mededelingen van het Nederlandse standpunt ter zake. Met het oog hierop is deze spoedvergadering van de Raad bijeengeroepen.

Minister *Peters* deelt mede een brief van het lid van de Commissie, Korthals, te hebben ontvangen, aangezien niemand van de VVD bij de vergadering van de Commissie aanwezig was. Hieruit blijkt, dat deze tegen het gezamenlijk inroepen van een rechterlijke uitspraak is en bovendien tegen een suggestie aan Indonesië om zelfstandig een dergelijke uitspraak te vragen.

Staatssecretaris *Blom* heeft de laatste dagen een duidelijker beeld gekregen, hoe in Indonesië deze zaak ligt. Het blijkt uit besprekingen met leden van de Indonesische delegatie, uit het verslag van een gesprek van Schürmann met Mononutu en uit een persbericht, dat dezer dagen is verschenen, dat de Indonesiërs met iets in Indonesië zullen moeten terugkomen, aangezien anders de Unie eenzijdig zal worden opgezegd, of de PNI-ministers uit het Kabinet zullen treden. Met laatsbedoelde ministers bestaat voorts nog steeds het meningsverschil over het Japanse vredesverdrag. Spreker wijst er voorts op, dat het wantrouwen tegenover Nederland met betrekking tot Nieuw-Guinea bij de Indonesiërs zeer groot is. In verband hiermede heeft spreker in de Nieuw-Guinea-kwestie mededeling gedaan over de z.g. wapensmokkel uit de Philippijnen. Volgens Gani dacht men in Indonesië, dat ook Amerikaanse troepen naar Nieuw-Guinea waren overgebracht.

De *Minister-President* vraagt wat de Indonesiërs verwachten te bereiken met hun vier suggesties, die zij in de Nieuw-Guinea-kwestie hebben gedaan, en wat zij eigenlijk bedoelen. Minister *Rutten* merkt op, dat als van Nederlandse zijde iemand wordt uitgezonden, deze zal trachten iets naar Nederland mee te brengen; hetzelfde ziet men bij de Indonesiërs. Spreker acht het van groot belang er naar te streven het wantrouwen zoveel mogelijk weg te nemen, zonder dat men zakelijke concessies doet. De *Minister-President* merkt op, dat de Regering in wezen niets kan aanbieden. De vorige maal wilden de Indonesiërs op geen enkel compromisvoorstel ingaan; nu is de Kamer tot geen enkele concessie bereid.

Staatssecretaris *Götzen* heeft uit een gesprek met de nieuwe directeur van de Bataafse begrepen, dat men in die kring ten aanzien van Nieuw-Guinea een ander standpunt inneemt dan vroeger, aangezien men thans van oordeel is, dat de souvereiniteit niet kan worden overgedragen. Mr. Jonkman, die Prof. Supomo op bezoek heeft gehad, opperde tegenover spreker de suggestie of het niet mogelijk zou zijn die wijzigingen in de Grondwet, welke in Indonesië zoveel aanstoot hebben gegeven, niet door te laten gaan. Op deze wijze zou Supomo toch met succes terugkeren. *Minister-President* acht het wel wenselijk naast de af te leggen verklaring de zaak ook precies uit te praten. Daarbij kan er op gewezen worden, dat van Indonesische zijde niets wordt voorgesteld, terwijl van Nederlandse zijde indertijd verschillende oplossingen aan de hand zijn gedaan. Voorts kan nog worden medegedeeld, dat Nederland geen Ambonnezen naar Nieuw-Guinea heeft laten gaan, dat geen Amerikaanse troepen daarnaar zijn overgebracht zijn en dat van wapensmokkel van de Philippijnen evenmin sprake is.

Minister *Lieftinck* juicht het bijeenroepen van een buitengewone vergadering toe, aangezien men de Indonesiërs bezwaarlijk kan laten wachten tot Dinsdag a.s. Spreker heeft tegen de voorgestelde verklaring enkele bezwaren. Zo acht hij de voorlaatste alinea niet geheel duidelijk, waarbij hij er op wijst, dat in de Ministerraad is besloten, dat ook als Indonesië het inroepen van een rechterlijke uitspraak afwijst, Nederland bereid blijft over de Nieuw-Guinea-kwestie te spreken. Voorts zal men kunnen zeggen, dat in geval Indonesië concrete bezwaren heeft met betrekking tot de verhoudingen tussen Indonesië en Nieuw-Guinea, hierover gezamenlijk ware te spreken om te zien hoe deze bezwaren kunnen worden weggenomen. In dit verband zou ook het sluiten van een non-agressiepact genoemd kunnen worden. De *Minister-President* merkt op, dat de Indonesiërs Nieuw-Guinea beschouwen als een deel van hun territoir. Minister *Lieftinck* erkent dit, doch acht, hangende het geschil, een non-agressie-overeenkomst toch van betekenis. Nederland zal zich bereid kunnen verklaren te zoeken naar een weg om de vrees bij de Indonesiërs weg te nemen. Aangezien dit betrekking heeft op een van de weinige concrete punten aan Indonesische zijde, komt de Indonesische delegatie dan ook met iets thuis. Persoonlijk zou spreker ook over een nieuwe status van Nieuw-Guinea wel verder met de Indonesiërs willen spreken. De *Minister-President* merkt op, dat dan het Kabinet zou moeten aftreden. Geen voorstel inzake wijziging van de status van Nieuw-Guinea zou worden besproken zonder tevoren met de Kamer hierover in overleg te zijn getreden. Minister *Lieftinck* is van mening, dat dit er toe zou kunnen leiden, dat de Regering met een voorstel voor de Kamer komt. Als de Regering van oordeel is, dat van Nederlandse zijde iets moet worden gedaan, zal zij ook voor de Kamer moeten komen, anders

zou zij de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de verhouding met Indonesië op de Kamer schuiven. De *Minister-President* merkt op, dat bekend is, dat de Kamer ten aanzien van de souvereiniteit over Nieuw-Guinea niets wil. Het volgen van de gedachte van Minister *Lieftinck* betekent, dat dit Kabinet zou moeten aftreden. Spreker zou hiertegen geen bezwaar hebben, indien het kabinet zelf wel een oplossing zag en die door de Kamer verhinderd achtte. De Indonesiërs hebben echter vroeger elk compromis afgewezen en ook nu in feite niets voorgesteld.

Minister *Van den Brink* betreurt het, dat de Commissie voor Uniezaken in meerderheid niet accoord is gegaan met het gezamenlijk voorleggen van het juridische geschil aan een gerechtshof. De Regering zal zich hierbij echter moeten neerleggen. Spreker vraagt zich af, of er in de verklaring op blz. 2 niet moet worden opgenomen, dat Nederland, indien Indonesië de zaak aan het Internationale Hof van Justitie zou voorleggen, hiermede accoord gaat.

Staatssecretaris *Blom* merkt in dit verband op, dat Indonesië wel lid van de Verenigde Naties is, doch nog niet de facultatieve clausule van art.36 van het Statuut heeft aanvaard, waarbij men zich verbindt een uitspraak van het Internationale Gerechtshof te aanvaarden, als een ander land een geschil voor dit hof brengt. Indonesië heeft als Oostaziatisch land een zeker wantrouwen tegen het Internationale Gerechtshof, aangezien hierin het Westerse element zou overheersen. Nu Indonesië bedoelde clausule niet heeft aanvaard, is de thans voorgestelde verklaring reeds als een concessie onzerzijds te beschouwen.

Minister *Peters* stelt vervolgens nog enkele wijzigingen in de concept-verklaring voor. In de eerste plaats ten aanzien van de 6^e alinea op blz. 1. Minister *Beel* acht het slot van deze alinea eveneens niet duidelijk. Besloten wordt de tekst van de RTC-overeenkomst op dit punt woordelijk over te nemen. Ook worden enkele wijzigingen aangebracht in de eerste alinea van blz. 2 van het concept. Minister *Peters* is voorts van oordeel, dat in de volgende alinea's op blz. 2 teveel initiatief ontwikkeld wordt. Minister *Beel* acht het niet wenselijk in deze verklaring te zeggen, dat het Uniehof een mislukking is.

De *Raad* besluit, dat Buitenlandse Zaken en Minuor in gezamenlijk overleg verder de definitieve tekst zullen opstellen.

De *Minister-President* stelt voor naast het afleggen van de besproken verklaring ook een vertrouwelijke bespreking te doen plaats vinden. Minister *Beel* acht het beter deze niet in de Nieuw-Guinea-commissie te houden. Besloten wordt, dat de Staatssecretarissen *Blom* en *Götzen* een dergelijk vertrouwelijk bespreking zullen houden. Daarbij zal o.a. de suggestie gedaan kunnen worden, dat Nederland bereid is een non-agressie-overeenkomst aan te gaan en over concrete bezwaren van Indonesië met betrekking tot Nieuw-Guinea te spreken. Minister *Lieftinck* dringt er op aan hierover ook nog iets in de verklaring op te nemen. Minister *Albregts* stelt hiertoe een passage voor. Minister *Rutten* wijst er op, dat men zich duidelijk voor ogen moet stellen, dat men bij deze besprekingen, ook al is het misverstand bij de Indonesische delegatieleden weggenomen, nog niets bereikt is als zij in Indonesië niet terugkomen met iets, dat aan het Indonesische volk wat zegt.

De Minister-President sluit vervolgens de vergadering.